

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**AntiLutherus Judoci Clichtouei Neoportuensis. Doctoris
Theologi, Academiae Parrhisie[n]sis**

Clicthove, Josse

[Köln], 1525

VD16 C 4189

Officium ecclesiasticum de sancto eucharistiæ sacramento, luculenter &
præclare compositum esse. XVIII

urn:nbn:de:hbz:466:1-36183

LIBER SECVNDVS

præsenti capite excribramus: p̄tiscos ipsos patres etiam sanctos peccasse, qui ipso sacro canone ad pagendū missæ mysteriū sunt usi: in dirā illam & terribilē cōminationē, Esaiæ organo annūciatā uti detur incidere. Vē qui dicitis malū bonū, & bonū malū: ponētes tenebras lucē, & lucē tenebras: ponētes amarū in dulce, & dulce in amarū. Haud multū p̄fecto dissimilis esse uidetur in hoc negocio, scribis & Phariseis, pestiferis diuinorū operū calūniatoribus, q̄ Christū eñcientē spiritus immundos in uirtute dei: oblatrāt in principe dæmoniorū eñcere dæmonia, dimittētēq; hominib; peccata, p̄ sua dulcissima benignitate: dixerūt in deū esse blasphemū. & curantē sabbato languidos incusarunt: ut uiolatorem sabbati & transgressorē legis, omniaq; cādida, atro animi liuore uerterūt in ni grū, quos ea in re summopere detestanda: iisdem uestigijs cōsecratur Lutherus. Sed mirū id cuiq; uideri nō debet; q̄ cēseat orthodoxos patres & sanctos, in ipso sacri canonis usu cōtraxisse peccatū labē. ut qui ea teneatur opinione, immo pertinaci assertiōe, q̄ omnia opa nostra, quantūuis bona & recta, sint peccāta: & optimū q̄d opus humanū quantūlibet recte factū, sit peccātum. Verū absurda illa & irrationabilis positiō: satis à nobis reprobata est in libri p̄cedentis capite uicesimo septimo.

¶ Officiū ecclesiasticū de sancto eucharistiæ sacramēto: luculēter & p̄clare esse cōpositum. Cap. XVIII.

1. **R**æterea sugillat Lutherus in eo quē improbamus libro suo (quē admodū ex quinto ei; dicto, supra annotato: & in hoc capite, penitus euertēdo, plane cōstat) officii ecclesiasticū: quod in annua celebritate sanctissimi eucharistiæ sacramenti à tota ecclesia cū ingēti ueneratiōe quotānis decātari solet. ut nihil relinquat ipse nō reprehensum aut uituperatū: quod ad tāti mysterij dignā celebratiōnē & cultū attineat. q̄ si debita opa bellū indixerit huic sacratissimo & omniū dignissimo sacramēto: animoq; constituerit, id omne quod ad ipsi; spectat honoratiōnē, sustollere atq; demoliri. Sed operæ precii fuerit, hoc in loco uerba eiusdē referre: quæ fidē faciunt irreligiōsitatis ipsius, & subfannatiōis in dictū officii ecclesiasticū, & eius authorē. Extat (inquit Lutherus in eo, quē nunc cōuellimus, libro) historia corporis Christi, sic tortis deprauatisq; scripturis

pturis cōsuta: ut uideatur à summo dei hoste cōflata, nisi sint alicu-
 ius phrenetici aut arreptiti somnia. Ibi Melchisedech) pducitur:
 panē & uinū offerens. producitur hœdus filiorū Israël immolat⁹,
 panis subcineriti⁹ Helia: carnes Iob, manna patrum, Isaac immo-
 latus. Et qd nō? Hæc omnia sunt bello isti auctori: figuræ eucha-
 ristia. Mirum, quod & asinā Balaam, & mulā Dauid nō intexu-
 erit: cū non minus apte potuerint figurare, quod ille asinus & mu-
 lus p̄dictis historijs figuratū uoluit. Hæc ille. Quæ uero sequunt⁹
 continuo ad eandē pertinētia materiam: silētio potius suppressa
 sunt & perpetuis damnāda tenebris, quā in uulgum efferenda,
 ob acerba atq; irritoria in summum p̄tificē scommata, indignaq;
 diuinis rebus uerba: quæ phanatico correptus spiritu deinde effu-
 dit. Sed nec ipsa quæ modo citauimus iusdē dicta, protulissimus
 in publicum: nisi quædam nos ad id perpulisset necessitas, ad fidem
 scilicet faciendā eorū impiorum dogmatū quæ **Luthero** impingi-
 mus, ne falso eidem à nobis ascripta putētur. Sunt enim p̄dicta uer-
 ba: penitus cōtumeliosa, probrorūq; plena in auctore celebratissi-
 mi illius officij: quē summū dei hostē mendacissime uocat, cui⁹ itē
 sanctas ac religiosas sententias p̄dicto intextas officio: dicit esse
 alicuius phrenetici aut arreptiti somnia, quem deniq; acerbissimo
 conuitio asinum & mulum cognominat **Lutherus**: in omnes uiros
 doctos & sanctos rabidus oblatrator, maledictisq; incessens uni-
 uersos. **U**t igitur tantæ illius occurramus improbitati, hoc loco a-
 periedum est & commōstrādum: p̄dictum officium nihil in se
 cōtinere, quod iure queat reprehēdi, quinimmo ipsum egregia cō-
 mēdatiōe dignū esse, summisq; efferēdum laudibus. Et quoniam
 artificis industria & excellētia, magnam solet afferre laudem suo
 operi: nō deest ea ex parte commēdandi illius officij (quod in cele-
 berrimæ solennitatis sacramēti eucharistia: horis canonicis & my-
 sterio missæ: ex instituto ecclesiastico, singulo quoq; anno concini-
 tur) ampla materia. Siquidem auctor illius fuit sanctus **Thomas**
Aquinas, facti ordinis p̄dicatorij iubar illustre & decus eximiū:
 nō minus insigni uitæ sanctitate, quā omnimodæ doctrinæ, p̄fer-
 tim theologicæ splēdore p̄fulgēs. Qui incitatus hortatu **V**rbani
 quarti summi pontificis, singulari deuotione ad sacrosanctum eu-
 charistia: mysterium affecti: id totum (ut in catholica lectitatur

Thomas
Aquinas.

LIBER SECVNDVS

II.
Urbanus
quartus.

& frequentat ecclesia) officiū contextuit. quēadmodū apertō de-
mōstrat argumēto, inter opuscula eiusdē authoris insertū atq; nu-
meratū unū opusculū: quod totū id officiū tanq̄ à beato Thoma
cōpositū cōp̄ lectū. ¶ Commēdandus quidē est maiorē in modum
prædictus apostolicę sedis moderator: q̄ solennitatē illam annuam
in uenerationē sacratissimæ eucharistiæ celebrandā publice sanxe-
rit. illiusq; sanctionis perpetuū monumentū posteris reliquerit: qd̄
Clemētinis constitutiōibus insertū legit, titulo de reliquijs & uene-
rationē sanctorū, cap. si dominū. legitq; dignissimū merito censet: ob
admiranda excellentiaq; præconia altissimi illius mysterij, (quod
omni laude superius est & eminentius) in eo cumulatissime syn-
cerōq; deuotiōis affectu cōmemorata. Nec minus itidem cōmen-
dandus, idem summus totius ecclesiæ præses: q̄ tantū & talē dele-
gerit uirū (sanctū Thomā dico) cui prouinciā cōmiserit conficien-
di pro rei dignitate illius officiij, eumq; ad obeundū id munus pon-
tificia autoritate excitauerit & induxerit. In quo quidē delectū,
falsus nō est nec elusus Urbanus: q̄ aliū quē uisea tēpestate nan-
cisci uirū uix bene potuisset, cui illā credidisset curā, tā feliciter &
accurate expediendā, ut res ipsa, tacentibus etiam linguis: satis su-
perq; loquit. Nempe sicut operis cuiusq; excellentia & magnificē-
tia suū prodit artificē, artisq; ipsius eminentiā apertis testat̄ indicijs:
quinetiā ipsos opificij spectatores rapit in cōmendationē authoris,
quē tamē ignorat: sic totū illud officiū (ad quancūq; eius partē cō-
tuendā te cōuertas) sui authoris declarat singularē doctrinā, & mē-
tem in sacris literis exercitatissimā. ¶ Si em̄ antiphonas ipsas spe-
ctes: singulæ ex aliquo sibi respondente psalmo sunt depromptæ,
& tanti sacramēti mysterio aptissime accommodatæ. Sin uero ad
responsoria prædicti officiij uertas obtutū: ea omnia hac arte cōte-
xta offendes, ut quodq; eorū ex uno sacre scripturæ testamēto de-
sumptū sit: uersus uero illi respondēs & annexus, ex altero diuina-
rum literarū instrumēto. Enim uero si responsoriū ex ueteris orga-
ni pagina decerptū est: uersus illi subiunctus ex nouæ legis codice
depromit̄. Et cōtra si responsoriū ex noui instituti corpore desumi-
tur: uersus illius, ex antiquæ legis scriptura de præoptus cernit̄. Exē-
pli gratia, id respōsoriū: in primis tantæ solennitatis uesperis decā-
tari solitū. Homo quidā fecit cenā magnā: & misit seruū suū ho-
ra cōng

Lucæ 14.

ra coenę dicere inuitatis ut uenirēt, quia parata sunt omnia. ex noui testamenti pagina accipitur: utpote ex decimo quarto euangelij secundū Lucam capite. Eius autē uersus. Venite, comedite panem meū: & bibite uinū quod miscui uobis: ex ueteris legis accipitur codice: utputa ex nono prouerbiorum capite. E diuerso id responsoriū: quod in officio matutino predictæ solennitatis est ordine tertium. Respexit Helias ad caput suū, subcineritiū panē. qui surgēs comedit & bibit: & ambulauit in fortitudine cibi illius usq; ad montē dei. ex antiquæ legis prōptuario est acceptū: scilicet ex tertij libri regū capite decimonono. Versus uero illi continuo subiectus. Si quis manducauerit ex hoc pane: uiuet in æternū. ex nouæ legis pagina desumptus est: uidelicet ex sexto euangelij secundum Ioannē capite. Idem quoq; in cæteris omnibus illius solennitatis responsorijs exactissime obseruatū cōperitur: & eo quidem artificio atq; ingenio, ut in unoquoq; eorū aut figura aliqua exprimat antiquæ legis: tanti mysterij repræsentatiua, aut nouæ legis sententiā: exhibitā tanti doni cœlestis gratiā nobis indicans. ¶ Sed quid hymnos diei illius solennis cōmemorē: q̄ suauiter decurrant modulatiōe, quanto sententiā: pondere abūdēt, quantaq; mysteriorū exuberent plenitudine? Quid succulentius (ut interim cætera taceā) hoc uersu hymnico: quadrifida Christi in nos bñficia paucis uerbis cōplectēte? Se nascens dedit sociū, cōuescens in eduliū: se moriens in preciū, se regnās dat in præmiū. Quid itē syncerius hoc uersu: inuocatoriā orōnem ad sanctā eucharistiā cōtinēte? O salutaris hostia, quæ cœli pandis ostiū: bella premūt hostilia, da robur, fer auxiliū. Qui hoc tempore calamitoso, grauiq; & diuturno bellorū turbine exagitato: à toto clero sæpius decantandus est, ut à deo pacis & dilectiōis, populo Christiano placidæ pacis munera tandē impartiant: & turbulēta præliorū rabies cōquiescat. ¶ Po-
 stemū si prosam ipsam, in solenni missæ officio concinī solitā attēdas: nihil illa concinnius aut suauius inuenias. Gratissima quippe in ea rithmorū sonoritas: & dulcissima percipit uocalitas. Mysteriorū uero sacrosanctā eucharistiā concernentiū tanta inibi exprimitur altitudo, pariter & multitudo: ut ipsam qdē, doctissimi uiri theologi opus esse, ex ipso rei aspectu liquido cōstet. Et ut cætera præteream: unicus ille uersus. In figuris præsignatur, cum Isaac immo-

C 3 latur:

Prouer. 9.

3. Regū 17.

Ioann. 6.

IIII.

V.

LIBER SECVNDVS

latut: agnus paschæ deputat, datur manna patribus, tres cōplecti-
 tur antiquę legis figuras umbratiles: hoc sacramentum admirabile
 præsignificātes. Siquidē Isaac ad immolandū ductus à patre. **Chri-**
Gene. 22. stum præfigurauit, traditū pro nobis omnibus à deo patre in mor-
Roma. 8. tem, immo & qui seipsum tradidit oblationē & hostiam deo in o-
Ephe. 5. dorē suauitatis. Neq; fuit hic op^o adducere, in figurā huius myste-
Numer. 2. rij eucharistię: & asinam Balaam (quæ, domino aperiēte oseius:
3. Regū 1. humana uerba personuit) & ipsius Dauid regis mulā: cui insidens
 Salomō iussu patris, ut ungeret in regem est deuectus, quēadmo-
 dum de rebus sacris cachinnū mouens impius **Lutherus**: scurrili-
 ter & more nebulonis proponit, inquitens per ludibriū: cur & illi
 us asinæ & mulæ nō meminerit auctor prædicti officij ecclesiasti-
Prouer. 26 ci, easq; inter cæteras mysterij sanctæ eucharistię figuras nō addu-
 xerit aut recensuerit. In promptu nanq; est rō (etsi stulto iuxta stul-
 tiam suā respondendū nō esse scite admoneat **Sapiens**) quoniam
 asina illa & mula nihil habuere cognatiōis atq; habitudinis ad tam
 sublime mysteriū: neq; in aliquo referēbāt eius imaginē & figurā.
 idcirco nō est inter cæteras tanti sacramēti figuras: facta illarū men-
 tio. **Non** em̄ debet quicq; tanq; figura afferri: quod nullam reifi-
VI. guratæ gerit significationem. ¶ Reliquæ autē figuræ omnes quæ
 afferuntur in illius officij ecclesiastici contextu: aliquem habent
 aptum responsum atq; affinitatem quandam ad proprietates &
 conditiones eximias sacramēti eucharistię, sensibiliq; forma & ma-
 teriali: insinuant spiritualement ipsius dignitatē. **Vt** agnus paschæ ty-
 picus (quæ secunda est figura: prædicto, profæ de uenerabili sacra-
 mento, uersu comprehensa) repræsentabat hanc salutarē hostiam
Exodi. 12. pro nobis in cruce immolatā: cuius uirtute, à p̄cipis tenebrarū im-
 perio sumus liberati, quemadmodū populus Israëliticus per suum
Exodi. 16. agnū paschalē: à iugo durissimo Pharaonis. **Manna** uero **Israeli-**
Ioann. 6. ticū (cuius tertio loco meminit prædictus uersus: ex profa solenni-
 tatis sacramentalis adductus) in deserto subministratū cælitus **He-**
3. Regū 19. bræis: panem hūc uerū & uiuū qui de cælo descendit, cōgrua pro-
 portione significat. **Demū** subcineritius ille panis, quē respexit **He-**
 lias ad caput suū: comeditq; & in fortitudine cibi illius ambulauit
 usq; ad montē dei **Oreb**, ut responforiū prius adductū refert: eun-
 dem insinuat panē uiuificū, sub cinere nostrę mortalitatis excoctū
 igne

igne acerbissimæ passionis & feruentissimæ charitatis qui factus etiam est uaticum nostræ peregrinationis: ut eius ductu et uirtute tandem pueniamus in montem illud dei excelsum: ubi uidebitur deus deorum in Sion. Et huc in modum cæteræ figuræ omnes: in illo officio celeberrimo adductæ: præclarum aliquid et sublime designant mysterium, quod in sancta eucharistia ut ueritate et exemplari eminenter elucere conspicitur. Non ergo contemnat quisquam alto supercilio irreligiosorum spiritu, celebratissimum illud & ingentis excellentiæ atque dignitatis officium: de sanctissimo eucharistiæ sacramento compositum. ne illo contemptum, & deum & supercaeleste sacramentum (quod per illud decentissime laudatur) aspernari & subannare conuincatur. ne denique in suæ impietatis poenam, illos ascribat numero: de quibus ait propheta in psalmo. Qui habitat in caelis, iridebit eos: & dominus subannabit eos. Tunc loquetur ad eos in ira sua: & in furore suo conturbabit eos. aut eorum: de quibus ait dominus. Qui contemnunt me erunt ignobiles.

¶ Quæ recte constitutum sit uerba consecrationis panis & calicis, debere esse secreta illorumque formam, à quopiam mutari non posse: citra propriæ salutis iacturam.

Cap. XIX.

Num certe uidetur Lutheri fuisse studium ac momentum quicquid ad ecclesiæ honestatē & ornamentum attinet, quicquid item in ea rite decenter & probe ordinatum est: conuellere, rescindere, atque sabuerere. Quod cum ex præcedentibus, tum ex his quæ ex eo proponenda supersunt: conspicuum omnibus esse facile poterit. Enim uero in sexto suo dicto, in primo huius libri capite posito (quod omnino, & quantum ad tres eius partes: in hoc capite conabimur elidere) constitutionem illam etiam improbat impudens: qua rectissime cautum est in sancto missæ ministerio uerba consecrationis debere esse secreta, uocemque submissa à sacerdote proferenda, contendens, ut ecclesiasticis aduerfetur institutis (nam rectis maiorum legibus contradicendi studio: totus gestiens agitur, fertur & rapitur) illa omnibus esse debere uulgata. ¶ Sed parum considerauit Lutherus, hoc dicens: in quanta reuerentia ac ueneratione, uerba illa sacratissima sunt habenda, quantumque facienda. quæ si palam & alta uoce proferrentur coram populo astante: uilescerent tam frequentiauditione, atque sordescerent tali diuulgatione. Immo eadem

Psal. z.

1. Regū z.

I.

II.

dem